

Televizyon Haberciliğinde Küresel Etkileşim Örneği Olarak NTV-BBC İlişkisi

Emine ÇAĞLA KAYA

İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Gazetecilik Anabilim Dalı

İstanbul

Altuğ AKIN

İzmir Ekonomi Üniversitesi, İletişim Fakültesi

Medya ve İletişim Bölümü

İzmir

Özet

Bu makalede Türkiye televizyon haberciliğinde köklü etkiler yaratmış olan NTV'nin kuruluş süreci ve sonrasında yaşananlar küreselleşme ve küresel etkileşim bağlamında incelenmiştir. NTV bu süreçte Türkiye televizyon haberciliğinde kendine yer edinme çabasını CNN International ve BBC gibi uluslararası yayın faaliyeti sürdüren haber televizyonları ve New York One gibi yerel yayın yapan Türkiye dışı örneklerden beslenerek gerçekleştirmiştir. Seçici küresel etkileşim olarak adlandırılabilir bu etkileşim süreci, model almaktan ziyade var olan ihtiyaçlara cevap verecek ilham kaynaklarının değerlendirilmesi olarak düşünülebilir. Bulgular NTV'nin haber birimlerinde farklı seviyelerde görev almış kişilerin yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlarla edinilmiş tecrübelerine, tanıklıklarına ve ifadelerine dayanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Haber televizyonculuğu, Küreselleşme, Küresel Etkileşim, NTV, BBC

Investigation of NTV, a television news channel, from the perspective of globalization and global interaction

Abstract

This article is based on an investigation of NTV, a television news channel with major impacts on Turkish television journalism, from the perspective of globalization and global interaction. During its birth, NTV aimed to gain space in Turkey's television market by observing and modelling global news channels such as CNN International and BBC, as well as local channels abroad, such as New York One. This process, which could be called selective global interaction, was not simply about benchmarking but also about getting inspiration from news institutions abroad in order to respond to the channel's practical needs. The findings of the research are based on semi-structured interviews with NTV staff who have played different roles in its news departments.

Key words: TV journalism, Globalization, Global interaction, NTV, BBC

Giriş

“Haber alma ihtiyacı” tüm toplumlarda geçmişten günümüze farklı biçimlerde var olmuş, toplumsal bir vakadır. Türkiye toplumuna bakıldığında da yaşı, cinsiyeti, kültür ve eğitim seviyesinden bağımsız olarak, toplumun tüm kesimlerinin haber okumaya, dinlemeye ya da izlemeye farklı şekillerde ve miktarlarda ihtiyacı olduğu görülür. Türkiye’de ya da dünyada gerçekleşen toplumsal olaylar, siyaset ya da ekonomi ile ilgili gelişmeler bir iş insanının yatırım kararlarını şekillendirebileceği gibi, herhangi bir bireyin sokağa çıkarken hava durumundan haberdar olmak için haberleri takip etme ihtiyacı duyması muhtemeldir. Bilgiye ulaşma ihtiyacını gideren medya, bu işlevini en çok da haberler aracılığıyla gerçekleştirir. Bu nedenle, medyanın gündelik hayatta oynadığı önemli rollerden birinin bireyleri haberdar etmek olduğunu söylemek mümkündür.

Teknolojik gelişmelerle birlikte bilgiye ulaşma şekli ve hızı her geçen gün değişmektedir. Örneğin radyo icat olmadan önce bilgiye ulaşmanın öncelikli yolu gazetelerdi ve sadece okumayı bilen kişiler haber faaliyetlerinden faydalanabiliyordu. Radyonun icadıyla insanlar haberleri duymaya başladı, televizyonun devreye girmesiyle haberleri görmek ve izlemek söz konusu oldu. Teknolojik gelişmeler sayesinde bilgiye ulaşmanın hızı da, bilgiye ulaşan kitle de gün geçtikçe arttı. Özellikle internet tabanlı iletişim sistemlerinin yaygınlaşmasıyla dünyanın hemen her köşesindeki gelişmelere eş zamanlı olarak ulaşmak mümkün oldu.

Bugün toplumlara küresel ölçekte haberdar olma fırsatını sunan modern anlamda küresel medya sistemleri ilk olarak on sekizinci yüzyılın sonlarında ve on dokuzuncu yüzyılın başlarında telgraf, kablosuz bağlantıları ve Reuters, Havas ve Wolff gibi haber ajansları haber akışı altyapılarının gelişmesiyle şekillenmeye başlamıştır (Hamenlink, 2015). Chalaby (2005) bu süreci yeni teknolojilerin ortaya çıkmasıyla bilginin ulusaşırı yayılımı ve dolaşımının gün geçtikçe daha kolay ve hızlı bir hal alması olarak değerlendirmektedir. Bu süreçte her geçen gün daha fazla ülkeyi kapsayan, küresel bir boyutta faaliyet gösteren medya kuruluşları doğmuştur. Örneğin haber alanındaki çok uluslu şirketler, yayınları için birden fazla ülkedeki izleyicileri hedef kitleleri olarak tanımlamışlar, buna bağlı olarak operasyonlarını çok uluslu bir yapı üzerine inşa etmişlerdir. Bu akımın önde gelen örneklerinden biri şüphesiz ki *CNN International*’dır. *CNN International* 1985 yılında Time Warner tarafından kurulmuş ve kısa süre içinde London, Abu Dhabi ve Hong Kong dâhil olmak üzere yaklaşık 200 ülkedeki, 47 bürosunda 4000 den fazla kişiye istihdam sağlayacak bir yapıya ulaşmıştır (Henery, 2010, s.9).

Haber üretiminin ve tüketiminin küresel ölçüğe yayıldığı bu süreçte, televizyon özel bir yer tutmaktadır. Mc Quail'e göre (2010), televizyon mecrası sahip olduğu görsel karakter nedeniyle toplulukları ayıran dillerin sınırlarının aşılmasına yardımcı olmuş ve bu nedenle medyanın küreselleşme sürecinde en etkili kitle iletişim aracı olmuştur (s.247). Dahası, televizyon ve parçası olduğu medya sistemleri, bireyler, gruplar ve uluslar arasında yaşanan sınırlı iletişimin miktarını artırmıştır (Hepp, 2015, s.7.). Bu yüzden Hepp'e göre söz konusu iletişim durumu *kültür-aşırı iletişim* bir karaktere sahiptir ve bir yandan *medyatizasyon*¹, öte yandan da *küreselleşme* (globalization) kavramlarıyla birlikte düşünülmelidir. Hepp, medyatizasyon kavramı ile medya ve iletişimin karşılıklı etkileşimine vurgu yapan bir kuramsal nüans önermektedir: Medya sistemlerinin insanlar, topluluklar, kültürler arasında yaşanan iletişimsel durumları etkileyen ve aynı zamanda bunlardan etkilenen, göz ardı edilmemesi gereken bir toplumsal öneme sahip olduğuna dikkat çeker. Ona göre, insanlık tarihinde, yalnızca kitle iletişim araçlarındaki teknolojik gelişmeler değil, kültürler ve toplumlar da bireyler, gruplar ve uluslar olarak nasıl iletişim kuracağımız konusunda belirleyici rol oynamaktadır (2015, s.2-3.).

Bu noktada, medya alanındaki küreselleşme sürecine farklı yerellerin dâhil oluş, temas ediş biçimleri önem kazanmakta, ulus aşırı medya sistemlerinin yerelleşmesi tartışması gündeme gelmektedir. Jeremy Tunstall'a göre (2008) göz ardı edilmemesi gereken bir gerçek, küresel medya kuruluşlarının hâkim dili İngilizce olsa da dünya nüfusunun çoğunluğunun ana dilinin İngilizce olmamasıdır. Aynı minvalde, dünyanın farklı yerelliklerinde yerel esprilerin, müziğin, siyasetin ya da sporun küresel muadillerine göre öncelikli olarak tercih edildiği yadsınamaz. Örneğin, Çin, Hindistan gibi dünya nüfusunun ciddi bölümünü oluşturan ülkelerde ulusal ve yerel medya, küresel medya ürünlerine göre daha önemli bir yere sahip olmaktadır. Bu durumun sonuçlarından biri ise uluslararası medya kuruluşlarının bu yerelliklere ulaşabilmek, erişebilmek için farklı yöntemlerle yerelleştirilmeleridir (Hamelink, 2015, s.8.). Söz konusu yöntemlerden biri küresel-yerel birliktelikleridir.

Uluslararası literatürde medya ve küreselleşme konusuna gösterilen akademik ilgi, Türkiye'de üretilen çalışmalara da yansımıştır. Örneğin, Suat Gezgin (2005) birçok ülkede görünen ithal programların engelsiz bir şekilde tüm dünyada dolaşmasını ve bu ihracın gelişme arzusunun sonucu olarak küresel programların ve küresel piyasaların oluşturduğu, kısacası küreselleşmenin getirdiği yeni sistemin bir sonucu olarak görmektedir (s.11). BBC Dünya

¹ "Mediatization" kavramı kimi çalışmalarda "medyatikleşme" olarak Türkçeleştirilmiştir (Hepp, 2015; Tuncer 2016). Bu çalışmada ise halihazırda kavramla ilgisi olmayan farklı çağrışımlar yapan "medyatikleşme" yerine daha nötr bir ifade olan olan "medyatizasyon" tercih edilmiştir.

Servisi tarafından BBC'nin programlarını İngilizce ve 43 ayrı dilde yayınlanıp yerel ve ulusal radyo istasyonlarınca alınıp 151 milyon dinleyiciye ulaşması (Ulaş, 2002, s.216) bu duruma bir örnek niteliğindedir. Diğer taraftan, ithal programların yayınlanmasının yanı sıra, çeşitli ülkelerce benimsenen yayın formatlarının da küreselleşmenin etkisiyle fark edilip uyarlanması bir diğer tartışma konusu olmuştur. Örneğin CNN gibi 24 saat haber yayını yapmak üzere başlatılan yeni televizyonculuk biçimi kısa zaman içerisinde izleyicilerin ilgisini çekmiştir. Tüm dünyada gerçekleşen olayları haber yapması ve bu haberleri tüm dünyaya servis etmesi ilkesini benimseyen CNN, yalnızca haber yayını yapan bir televizyon kanalı olma özelliği ile izlenebilirliğini kanıtlamıştır (Şeker, 2006, s.37). Yeşiltuna (2006) ise, "Kültürel Alanda Küresel-Yerel İlişkisi" isimli çalışmasında, küresellik ile yerellik arasındaki gerilimden bahsederek yayıncılıkta ulusallığın etkisini kaybetmekte olduğuna dikkat çekmektedir. Bu noktada Yeşiltuna, küresel ya da yerel medya meselesine yoğunlaşmanın yanısıra "küresel ile yerelin nasıl eklemlendiği" sorusunun altını çizmektedir (s.485).

Türkiye'deki küresel-yerel eklemlenmesinin ilk örneği Doğan Grubu ile Time Warner Grubu'nun iş birliği ile 2000 yılında yayın hayatına başlayan *CNN Türk* kanalıdır (Büyükbaykal, 2008, s.26.). *CNN Türk*, "Dünyayla aynı anda ve yerkürenin her köşesinden" sloganıyla yayın yapan *CNN International*'in Türkiye'deki oluşumu (Serim, 2007, s.370), yayın ortağı olarak doğmuştur ve televizyon haberciliğinin küresel bir boyut edinmesi sürecinde Türkiye açısından önemli bir dönüm noktası olmuştur. Öte yandan, Türkiye televizyon haberciliğini uluslararası standartlarla ilk buluşturan kanal *CNN Türk* değil, *NTV* olmuştur. Küreselleşmenin en yoğun olduğu 1990'ların ikinci yarısında Türkiye'deki habercilik pratiğine yeni bir boyut kazandıran ve Türkiye'yi "haber televizyonu" ile tanıştıran *NTV*, 9 Kasım 1996 tarihinde *CNN Türk*'ten dört yıl önce yayın hayatına başlamıştır. *NTV* ayrıca haberin küreselleşmesi sürecine *CNN Türk*'ün izlediği küresel-yerel birlikteliğinden farklı bir şekilde dâhil olmuştur: "Nergis Televizyonu"nun kısaltması olan *NTV* markası Türkçe değil de İngilizce olarak telaffuz edilmiş olsa da, kanal *CNN Türk*'ten farklı olarak tümüyle Türkiye sermayesiyle yayın hayatına başlamıştır; ancak başta *BBC* olmak üzere etkileşim ve işbirliği içinde olduğu uluslararası haber kanalları sayesinde haberciliğe küresel bir yaklaşım getirmiştir.

Bu bağlamda, makalenin amacı Türkiye'nin ilk haber televizyonu olarak yayın hayatına başlayan *NTV*'nin kuruluşundan itibaren Türkiye'deki habercilik anlayışına nasıl bir boyut kattığını ortaya çıkarmaktır. Makalede *NTV*'nin Türkiye'deki televizyon haberciliğine etkisi, medya alanında yaşanan küreselleşme eğilimleri üzerinden incelenecektir. Başka bir deyişle, *NTV*'nin Türkiye televizyon haberciliğine etkisi küreselleşme tartışmaları çerçevesinde tartışılacaktır. Ancak bu noktada, bu makalede benimsenen küreselleşme kavramlaştırmasından

bahsetmekte fayda var. Thompson'a göre küreselleşme genel olarak "dünyanın farklı noktaları arasında artan miktarlarda gözlemlenen, karmaşık etkileşim ve karşılıklı bağımlılıklara yol açan, ilişkilere verilen addır", ancak bu genel tanım "uluslararasılık" ve "ulus-aşırılık" kavramlarından büyük bir fark barındırmaz (1995, s.149). Thompson küreselleşme kavramsallaştırmasının farkının üç unsura bağlı olduğunu iddia eder: eylemlerin küresel ölçekte gerçekleşmesi; eylemlerin küresel ölçekte örgütlenmesi, planlanması, koordine edilmesi ve son olarak eylemlerin belirli bir ölçekte karşılıklılık içermesi (1995, s.150). Thompson'un küreselleşme tanımı, bu çalışmada ele alınan televizyon haberciliğine uyarlanarak, yayınların üretim süreçlerinin (eylemlerin) küresel ölçekteki karşılıklı etkileşimler bağlamında değerlendirmesine dayanan bir araştırma gerçekleştirilmiştir.

Çalışmada niteliksel araştırma yöntemlerinden biri olan, derinlemesine mülakat tekniği tercih edilmiştir. Nitel yöntemde, "ne", "nasıl", "ne zaman" ve "nerede" soru kalıplarıyla araştırılmak istenilen konunun özüne inilmesi amaçlanmaktadır (Berg, 2001, s.53). Nicel araştırma yöntemlerinin aksine, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan "derinlemesine görüşme" tekniği ile açık uçlu sorular sorularak katılımcıların bilgileri, tecrübeleri ve fikirleri ile ilgili derinlemesine cevaplar alınabilmektedir (Patton, 2014, s.4.). Bu çerçevede makalenin bulguları, *NTV*'nin haber birimlerinde kuruluş tarihinden itibaren farklı seviyelerde görev almış kişilerin yarı yapılandırılmış derinlemesine mülakatlarla edinilmiş tecrübeleri, tanıklıkları ve ifadelerine dayanmaktadır. Dolayısıyla *NTV*'nin hikâyesi üretim alanından görüldüğü haliyle tartışılmıştır². Öte yandan, *NTV* ile ilgili mevcut ikinci el kaynaklar taranmış, bu kaynaklar hem mülakattaki ifadelerin doğrulanmasını hem de araştırma bulgularının *NTV* çalışanlarının görüşlerinin ötesine geçebilmesini sağlamıştır³.

***NTV*'nin Kuruluşu ve Türkiye'deki Televizyon Haberciliğine Etkisi**

1996 yılında Cavit Çağlar'ın girişimiyle kurulan Türkiye'nin ilk tematik kanalı olarak yayın hayatına başlayan ve 1999 yılında Doğuş Yayın Grubu bünyesine katılan *NTV*, televizyon

² Medya çalışmaları disiplininin üç ana araştırma kolundan biri olan üretim çalışmaları kısaca medya ürünlerinin ortaya çıkış yani üretim süreçlerine odaklanır. Bu yaklaşımda medya kurumları, çalışanları ve üretim süreçleri farklı araştırma yöntemleriyle incelenir (Mayer, Banks & Caldwell, 2009; Havens, Lotz & Tinic, 2009; Holt & Perren, 2009, Paterson et.al 2016). Örneğin, Hesmondhalgh medya üretiminde rol alan bireyleri (üreticileri) ve süreçleri (üretim) incelemektedir. (2010, s.16).

³ Araştırma kapsamında 11 kişi ile yaklaşık 30 dakika süren görüşmeler yapılmıştır. (Kartopu) yöntemi ile seçilmiş olan bu kişilerin bir kısmı halen *NTV*'de görev alırken, bir kısmı *NTV* ile yollarını ayırmıştır. Görüşmeler Nisan-Aralık 2014 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma Emine Çağla Kaya'nın 11 Haziran 2015 tarihinde, İzmir Ekonomi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne sunulan "Global interactions in television broadcast journalism: The case of BBC and *NTV* / Televizyon haberciliğinde küresel etkileşim: BBC ve *NTV* örneği" isimli tez çalışması kapsamında gerçekleştirilmiştir. YÖK Ulusal Tez Merkezi'nde bulunan tezin tam metnine ulaşmak için: https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/TezGoster?key=WBc656i315e2eV6-EZV1onz4zgS6ZBsTiXVE-jdEv5_mAtwBvtdCeT4ILFW0nqTH

yayıncılığına kattığı çeşitli unsurlarla televizyon haberciliği alanı üzerinde oldukça etkili olmuştur. Kuruluşu ile Türkiye’de “haber televizyonculuğu” akımına öncülük eden *NTV*, bu süreçte Türkiye’de hâkim televizyon haberciliğinin aksaklıklarını tespit etmiş, söz konusu aksaklıkları gidererek kendine bir alan yaratmaya çabalamıştır. Makalenin sonraki bölümlerinde ele alınacağı üzere, bu süreçte uluslararası televizyon haberciliği alanındaki çeşitli örnekler, *NTV*’nin izlediği yol haritalarını oluşumunda önemli bir yere sahip olmaktadır.

Kuruluşundan beri TRT’nin tekelinde bulunan televizyon yayıncılığı, 1990’lı yılların başından itibaren küresel yayıncılık alanında yaşanan dönüşümlerin (Pazarbaşı, 2016, s.179.) de etkisiyle dönüşmüş ve birçok açıdan gelişmiştir. Bu süreçte, *NTV*’nin de aralarında bulunduğu özel, tecimsel televizyon kanallarının ortaya çıkışı belirleyici bir rol oynamıştır. Bu dönüşüm, 1989 yılında Cem Uzan ve Kuno Frick tarafından Avrupa’da “Magic Box Incorporated” şirketinin kuruluşuyla başlamıştır. 1990 yılında, Eutelsat uydusundan iki kanal kiralanarak *Magic Box Star 1* kanalı adıyla Almanya üzerinden Türkiye’de deneme yayınlarına başlanmıştır (Cankaya, 2003, s.277). *Star 1* televizyon yayınlarının Türkiye’de ciddi bir izleyici kitlesine ulaşması, kısa süre içinde diğer özel televizyonların da yayınlara başlamasına neden olmuş, 1992 yılında *TELEON* kanalı ve *SHOW TV* yayına başlamıştır (Aziz, 1999, s.107).

Özel televizyon yayınlarının Türkiye’de hızla yayılması, televizyonlardaki haberlerin de dönüşümünü beraberinde getirmiştir. Örneğin, izleyiciler *TRT*’deki ‘protokol haberlerinin’ yanı sıra, aynı haberleri diğer kanallardan farklı yorumlarla izleme seçeneğini de elde etmişlerdir. (Turam, 1996, s.9). Aynı dönemde, özel kanalların sayısının hızla artması, bu kanalların toplumsal hayatta kapladıkları alanı genişletmiş ve haber de dâhil olmak üzere sundukları içerikler adeta gündelik hayatın belirleyicisi olma gücüne kavuşmuştur. (Serim, 2007, s.367).

Bu arada ilk olarak ABD’de yayın hayatına başlayan *CNN* ve *MTV* gibi, belli konular üzerine uzmanlaşmış tematik kanallar ciddi izleyici sayılarına ulaşmışlardı. Araştırmamızın konusu olan *NTV* de, Türkiye’nin ilk tematik televizyon kanalı olarak 1996’da yayınlarına başlamıştır (Serim, 2007, s.367) İlk olarak İstanbul, Ankara ve İzmir’e yönelik yayın yapan *NTV*, 1998 yılının Haziran ayından itibaren Türkiye’nin bütün illerinde izleyici ile buluşmuştur. (Erol, 2002, s.862). İlk zamanlarda, öncelikle eğitim düzeyi yüksek ve iş dünyasından insanların dikkatini çeken *NTV*, o dönemde haber bültenlerinde görüntünün haberin önüne geçmesinden rahatsız olan kitlenin de tercihi olmuştur (Erol, 2002, s.862). Başka bir deyişle televizyon ile haber arasındaki ilişkide köklü değişikliklere yol açmış, bu sayede izleyici kitlesini geliştirmiş ve kimi değişikliklerin kalıcı bir hal almasını sağlamıştır.

Bu değişikliklerden biri haberlerin sunumuna dairdir. *NTV* kurulduğunda, TRT tekelinin

sona ermesinin ardından yayınlarına başlamış olan özel kanallar arasında yaşanmakta olan izleyici çekme mücadelesi, başka bir deyişle ‘reyting kaygıları’ haber bültenlerine de yansımıştır. Bunun sonucunda haberlerin izleyicinin dikkati çekmeye yönelik bir biçimde sunulduğu bir televizyon haberciliği üslubu gittikçe yaygınlaşmıştır. Neticede durum öyle bir hal almıştı ki, haberin kendisi değil, kendisini nasıl izlettireceğine yönelik çabalar ağır basmaktaydı. 2013 yılına kadar *NTV*’nin Genel Müdürlüğü görevini üstlenen Cem Aydın⁴ reyting kaygısıyla haberlerin birer “haber-show”a dönüştüğünü dile getirerek ses ve görüntü efektlerinin daha fazla kullanılarak haberin özünden uzaklaşmasının söz konusu olduğunu söylemektedir (Aydın, C., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014). *NTV* kuruluş döneminden 2005 yılına kadar Dış Haberler Müdürü olarak görev yapmış Mustafa Alp Dağistanlı⁵’nin belirttiği üzere, haberin olduğu gibi, daha sade bir biçimde verildiği bir kanal ihtiyacı doğmuştu;

NTV kurulana kadar diğer eğlence tarzı kanalların haber bültenleri vardı. O bültenlerin bir kısmını da usta gazeteciler hazırlıyordu fakat bu haberler deforme edilerek, araya parçalar, başka görüntüler konularak, arşiv görüntüsü olduğu belirtilmeyen arşiv görüntüsü kullanılarak veriliyordu. Çok fazla tekrar vardı. Acıklı haberler iyice sündürülerek, ağlak bir sesle, adeta ağlatmak için veriliyordu. Dolayısıyla bu tür yollara sapmadan insanların psikolojisine yüklenmeden, bilgi vermekle yetinen daha sade bir haber kanalına bu bakımdan ihtiyaç vardı (Dağistanlı, M.A, Kişisel Görüşme, Kasım 2014).

Bu ihtiyaçtan hareketle, *NTV* gibi sade, yalın ve sadece haber yayınlayan bir tematik kanal yayın hayatına başlaması gerektiğine kanaat getirildi. Ancak böyle bir kanalın, hali hazırda izleyicileri yakalamış eğlence kanalları karşısında nasıl varlık gösterebileceği konusu tartışmalıydı. *NTV*’de oniki yıl görev almış olan Mehmet Veli İbrahimhakkıoğlu⁶, *NTV* kurulduğu zaman 24 saat haber yapan bir kanalın günde bir saat haber yapan diğer ulusal kanallar karşısındaki mücadelesinde başarı gösterip göstermeyeceğinin merak konusu olduğunu ifade etmektedir:

NTV kurulduğu zaman biz ATV haber merkezinde Ali Kırca, Ayşenur Aslan, Mete Çubukçu’nun da bulunduğu bir ekiple habercilik yapıyorduk. O zaman bizim en büyük kaygımız şuydu: Haber, bir haber kanalına mı aittir, yoksa günde bir saat haber yapan ulusal haber kanalları, bu 24 saat haber yapan yeni kanalla mücadele edebilir mi? Adı haber kanalı olduğu için, haber yalnızca onların mı olacak, yoksa biz ulusal olduğumuz için bu mücadelede var mıyız? *NTV* bütün bu tartışmaya bir son verdi: Öyle bir duruma getirdi ki, ‘haber benim’ dedi. Bu anlamda, *NTV* olmasaydı *CNN* Türk de olmazdı, televizyon haberciliği de böyle olmazdı (İbrahimhakkıoğlu, M.V, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

⁴ *NTV*’nin kuruluşunda yer almış olan Cem Aydın, uzun yıllar *NTV* Genel Yayın yönetmenliğini üstlenmiş olup 13 Haziran 2013 tarihine kadar ise Doğu Yayın Grubu Genel Müdürü olarak görev almıştır.

⁵ 2002 -2005 yılları arasında *NTV* Dış Haberler Editörü olan Mustafa Alp Dağistanlı, 2011 yılına kadar *NTV* Yayınları yayın yönetmenliği görevini üstlenmiştir.

⁶ Mehmet Veli İbrahimhakkıoğlu, *NTV*’de oniki yıl boyunca prodüktör olarak görev almıştır.

Kurulduğunda kısa ömürlü olacağı düşünülen *NTV*'nin bugün Türkiye'de yayın yapan birçok haber kanalına başarısıyla örnek teşkil ederek bu tartışmayı sonlandırdığını düşünen Mete Çubukçu⁷ ise durumu “O zaman ‘haber kanalı’ hiç tutmaz deniliyordu şimdi ise Türkiye'nin ihtiyacından fazla haber kanalı hayata geçmiş durumda” şeklinde özetlemektedir:

Sonuç olarak bir ihtiyaç karşılandı: İnsanlar belki günü ulusal televizyonlarda ana akım ana haber bültenlerinden izlerken, aslında bütün gün boyunca olan önemli gelişmelerde dönüp bakabileceği, bilgi alacağı bir mecra ihtiyacına cevap verildi. Sonuçta *NTV* önemli bir yol açtı. Yani hem haber kanalı yayıncılığı anlamında, hem haberci yetiştirme anlamında öncü oldu diyebiliriz (Çubukçu, M, Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Mehmet Veli İbrahimhakkıoğlu da *NTV*'nin bu “beklenmeyen başarısıyla” haberi 24 saate yayarak izleyicinin hayatına soktuğunu belirtmektedir: “*NTV* haberi 24 saate yayarak, kendisinden önce olmadığı kadar haberi hayatın içine soktu, hayata yaydı. O anlamda haberden bir yayın akışı olmayacağını düşünen bir sürü mantık burada yanıldı” (İbrahimhakkıoğlu, M.V, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

NTV'de uzun yıllar muhabir olarak görev almış olan Ergün Güven⁸ ise bu durumu, *NTV*'yi Türkiye'nin “ilk canlı bilgi bankası” olarak niteleyerek ifade etmektedir. Güven'e göre: “*NTV* insanları sadece ana haber saatine bağlı kalmaktan kurtarıp, günün her saati haberleri takip edebilmelerine olanak sağlamış ve daha sonra Türkiye'de açılacak olan diğer haber kanalları için attıkları her adımda örnek aldıkları bir “amiral gemisi” halini almıştır.” (Güven, E., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014)

NTV'nin kısa süre içinde tartışılmaz hale gelen başarısının Türkiye'de kurulacak diğer haber kanallarına da zemin hazırladığını düşünen İbrahimhakkıoğlu, ayrıca sermayedarların televizyon haberciliğine girişinde *NTV* örneğinin cesaret verici bir etkisi olduğunu ifade etmektedir (İbrahimhakkıoğlu, M.V, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014). Aynı noktaya dikkat çeken Dağıstanlı ise, izleyicilerin özel televizyonların kurulmasıyla hâkim olan iki büyük medya grubunun, Doğan Grubu ve Sabah Grubu'nun, dışında yeni bir medya grubuyla tanışmasında *NTV*'nin rolünün önemli olduğunu düşünmektedir (Dağıstanlı, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014). Bu noktada *NTV*'nin kendine “tarafsızlık” kavramı üzerinden bir yer açtığını dile getirmektedir:

Kimi durumda bir haberi Doğan Grubu'ndan okumakla Sabah grubundan okumak arasında büyük fark var. Aynı konudan iki farklı haber çıkıyordu ve ancak ikisini birden

⁷ Mete Çubukçu 2005-2012 yılları arasında *NTV* Haber Müdürü olarak görev yapmıştır. Çubukçu aynı zamanda 2011 yılından beri *NTV*'de yayınlanan “Mete Çubukçu ile Pasaport” adlı programı yapmaktadır.

⁸ Ergün Güven *NTV*'nin kuruluşundan 2013 yılına kadar *NTV*'de muhabir olarak görev almıştır.

okuyunca ne olduğunu anlayabiliyorduk. Fakat *NTV*'yi kuranlar bu sorunun üstesinden gelen bir kanal yapalım diye düşündüler ve uzun süre de bu böyle gitti. *NTV* tarafsızlığıyla ün saldı (Dağıstanlı, M.A, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

1996-2009 yılları arasında *NTV*'de muhabir olarak görev yapan Hilmi Hacaloğlu ise *NTV*'nin Türkiye'deki haber televizyonculuğu adına bir eksikliği kapatmadığını, bunun ötesinde bir işlev üstelenerek, Türkiye'de haber televizyonculuğunu tanımladığını düşünmektedir:

NTV bir eksikliği kapatmadı, *NTV* haber kanalı alanını tanımladı, adını koydu: “Haber kanalı diye bir şey var ve bu tutabilir” dedi. Yani biz *NTV* ye ilk başladığımız zaman herkes ömür biçiyordu, ama o kanal gittiği gibi bir sürü yavruları oldu. Şu anda baktığımız zaman, mesela *NTV* Spor yani spor kanalları da yani bütün bunlar *NTV*'nin paltosundan çıktı, hani denir ya, “Rus edebiyatı Gogol'un paltosundan çıktı”, onun gibi, Burada hiç tevazu göstermeye gerek yok: *NTV* daha önce olmayan bir şeyi tanımladı (Hacaloğlu, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

NTV sayesinde Türkiye'de insanların yalnızca eğlence kanallarına bağlı olmayan, reyting kaygısı dışında bilgi içeren haberlerle de ilgilenen bir kitle olduğunun görüldüğünü öne süren Güven'e göre,

En azından ülkenin sadece boyalı basına mecbur olmadığını, insanların sadece ilginç olanla değil bilgi içeren haberle ilgilendiğinin bir kanıtı oldu *NTV*. Tabi ki gayri ciddi habercilik anlayışını benimseyen kuruluşların gidişatını pek etkilemedi bu durum ancak sürekli haber aktarmayı hedefleyen kanalların habercilikteki anlayışının şekillenmesinde önemli rol oynadı (Güven, E., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

2000 yılına kadar *NTV*'deki yöneticilik görevini sürdüren Çolakoğlu⁹ ise *NTV*'nin başarısını, insanların tarafsız, ciddi haberler izlemeye ihtiyacı olduğu bir dönemde kurulmasına bağlayarak kısa zaman içinde inandırıcılık kazandığını ve kısa süre içinde Türkiye'deki en saygın televizyon kanalı olarak kendini yerleştirdiğini ifade etmektedir: “Ben bunları bütün büyükelçilerden duyuyordum. Hatta Amerikan büyükelçisi bana “senin formatın *CNN*'den daha başarılı, daha doğru, ne saatte neyi göreceğimi biliyorum” demişti. Kibarlıktan edilmiş bir laf değildi, dostumdu çok açık konuşuyorduk.” (Çolakoğlu, N., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014)

NTV-Küreselleşme İlişkisi

Önceki bölümde ifade edildiği üzere, Türkiye'yi haber televizyonuyla tanıştıran ve daha sonra açılacak olan haber kanalları için bir örnek teşkil eden *NTV*, kuruluş sürecinde uluslararası haber kuruluşlarını ve televizyonlarını örnek almıştır. 1990'ların

⁹ 1980-1987 tarihleri arasında BBC'de çalışan Nuri Çolakoğlu *NTV*'nin kuruluşunda önemli rol oynamış, 2000 yılına kadar *NTV*'nin yöneticiliğini yapmıştır.

ortası olan bu dönemde uluslararası medya alanında öne çıkan iki haber kuruluşu *BBC* ve *CNN*'dir.

Bu iki kurumun sürece etkisi, *NTV*'de görev almış çalışanların ifadelerine yansımaktadır. Örneğin, Mustafa Alp Dağıstanlı *BBC*'nin bir kamu kuruluşu, *CNN*'nin ise özel bir kanal olması nedeniyle *BBC* ve *CNN*'nin *NTV* için ortak bir örnek teşkil ettiğini düşünmektedir (Dağıstanlı, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014). Benzer şekilde *NTV*'de Dış Haberler Editörü olarak görev yapmış olan Fehmi Gürdallı¹⁰ da *BBC* ve *CNN*'nin *NTV* için örnek teşkil ettiğini, ancak *BBC*'nin daha etkili bir örnek olmasına rağmen, *CNN*'nin gelişmeleri haberleştirirken hızı ön planda tutması açısından daha etkin bir rol model olduğunu dile getirmektedir (Gürdallı, F, Kişisel Görüşme, Nisan, 2014).

Fehim Gürdallı'nın ifadesine yansıdığı gibi *CNN* özellikle birinci Körfez Savaşı sonrasında daha baskın bir etkileme gücüne kavuşmuştur (Yalçınkaya, 2008). Ancak *NTV* beklenmedik bir şekilde daha çok *BBC*'nin etkisinde kalmıştır ve bu "sıradışı" durum araştırma kapsamında görüşülen tüm *NTV* çalışanlarınca belirtilmiştir. *CNN* yerine *BBC*'ye meyleden bu etkileşimin sebeplerinin irdelenmesi, *NTV*'nin küreselleşme sürecine dâhil oluşundaki özgün niteliklerin anlaşılması açısından değerlidir.

NTV-BBC İlişkisi

Yapılan derinlemesine mülakatlar sonucunda *NTV* ile *BBC* arasında 3 çeşit etkileşim olduğu ortaya çıkmıştır¹¹. İlk etkileşim *NTV*'nin kuruluş aşamasında yayın ilkeleri ve haber anlayışı bakımından *BBC*'yi kendisine model almış olmasıdır. İkinci etkileşim yolu, *BBC*'den *NTV*'ye yönelik sunulan eğitimler ya da daha geniş ifadesiyle bilgi aktarımıdır. Son olarak ise *NTV* ve *BBC*'nin ortak yayın yaptığı programların aracılığıyla geliştirdikleri etkileşimdir.

Ergün Güven *NTV*'nin kuruluş aşamasında *BBC*'nin yayın ilkelerini doğrudan örnek aldığını söyleyerek bu ilkelerin zaten "evrensel ilkeler" olarak değerlendirildiğini ve iki kurum arasındaki benzerliklerin en belirginin bu ilkelerin benimsenmesi olduğunu dile getirmiştir

¹⁰ Fehmi Gürdallı, 1999 -2009 yılları arasında *NTV*'de Dış Haberler Editörü olarak görev almış, 2009 -2016 yılları arasında ise Dış Haberler Müdürü görevini üstlenmiştir.

¹¹ *BBC* ile Türkiye yayıncılık sistemleri arasındaki temasın *NTV* ile başlamamış olduğunu vurgulamakta fayda bulunmaktadır. Türkiye'de televizyonculuğun ilk yıllarında, *TRT*'nin hem Federal Almanya Hükümeti ile hem de *BBC* ile arasında eğitime dayalı bir etkileşim olmuştur. Ancak çoğu Ankara Radyosundan gelen yayıncılar hem Federal Almanya Hükümeti'nden gelen uzman Jürgen Brunke'un, hem de *BBC*'den gelen uzman Leonard Chase verdiği kurslara katılarak, *BBC*'den gelen uzmanın verdiği eğitimin daha yararlı olduğuna karar vermişlerdir (Cankaya, 2003, s.77). Bu yolla, Türkiye'de televizyon yayıncılığı teknik yardımın Federal Almanya Hükümeti, eğitimin ise *BBC* tarafından verilmesi ile başlamıştır (Cankaya, 2003, s.77). Öte yandan 1967 yılının Ekim ayında "Televizyon Programcısı" sınavı açılmış, bu sınavı kazanan 38 aday da *BBC*'den getirilen iki uzman tarafından üç ay sürecek bir kursa sürecinden geçmişlerdir (Serim, 2007, s.50). Başka bir deyişle, *NTV* 1960lardan bu yana *TRT* tarafından tesis edilmiş uluslararası etkileşim mirasını devralmış ve 1990ların küresel etkileşim rüzgârıyla birlikte ileri götürmüştür.

(Güven, E, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014). Cem Aydın'a göre de mevcut diğer örnekler arasında *BBC*'nin tercih edilmesinde, söz konusu yayın ilkeleri belirleyici olmuştur. Aydın'a göre '*CNN* haberciliği daha hızlı ve etkiliydi fakat *BBC*'ninki gibi temel ilkeler üzerine kurulu bir kanal izleyicinin güvenini daha kolay kazanırdı:

Nuri Çolakoğlu ve Tayfun Ertan çağırdılar, “böyle bir oluşumda olmak ister misin?” diye sordular. Sonra oturduk çalışmaya başladık. Önümüzdeki örnekler tabii ki *BBC* ve *CNN*'di. Bir de *New York One* diye bir Amerikan yerel kanalı vardı. *BBC* bize daha yakındı. *CNN* habercilik açısından daha hızlı ve etkiliydi fakat *BBC* gibi bazı temel ilkeler koymamız gerekiyordu ki izleyen bizden şüphe etmeyecek. Her görüşten insanın bizi izleyebilmesi için bu gerekiyordu. (Aydın, C. Kişisel Görüşme, Aralık, 2014)

Cem Aydın'ın “*BBC*'nin *guidelines* adını verdikleri yayın ilkelerini okuduk. *NTV*'nin *Yayın İlkeleri* adıyla biz de bastık. Onun temeli *BBC*'dir” (Aydın, C. Kişisel Görüşme, Aralık, 2014) ifadesinde, *NTV*'nin *BBC*'nin temel ilkelerinden ne derece faydalandığı açıkça görülmektedir. Günümüzde Doğuş Yayın Grubu bünyesinde yayınlarını sürdüren *NTV*'nin yayın ilkelerinin *BBC*'nin yayın ilkeleri ile karşılaştırıldığında birçok benzerlik taşıdığı görülmektedir. Örneğin, her iki yayın kuruluşunun yayın ilkelerinde bulunan “Doğruluk” ilkesi neredeyse aynıdır. *BBC*'nin “Doğruluk” ilkesinde “Doğruluk çabukluktan daha önemlidir ve çoğu kez doğru bilgilere erişmekten ibaret değildir.” İfadeleri yer almaktadır (*BBC* Yayın İlkeleri, <http://www.bbc.co.uk/editorialguidelines/guidelines/>). Aynı şekilde, *NTV*'nin yayın ilkeleri incelendiğinde Doğruluk ve Dürüstlük İlkesinin şu şekilde ifade edildiği görülmektedir:

1.1 Doğuş Yayın Grubu'nda sadece doğru ve gerçeklere dayalı haber yapılır. Doğruluğundan kuşku duyulan hiçbir haber kullanılmaz. İzleyicinin, dinleyicinin ve okuyucunun güveni her şeyden önemlidir. Haberlerde, haber oluşturan tarafların ve unsurların hepsine yer vermek için azami çaba sarf edilir.

1.2 Haber alınırken kullanılan yol ve yöntemlerin dürüstlüğü, haberin kendisi kadar önemlidir. Doğuş Yayın Grubu çalışanları, habere ulaşırken dürüstlikle çelişecek yol ve yöntemler kullanmazlar (Doğuş Yayın Grubu Yayın İlkeleri, 2013).

NTV çalışanlarıyla yapılan mülakatlar sonucunda ilkeler arasındaki paralelliğin *NTV*'nin iş yapma biçimini derinden etkilemiş olduğu anlaşılmaktadır. Örneğin, 2014 yılında bir yıl boyunca *NTV*'de “kıdemli editör” olarak görev yapan Hüseyin Sükan *NTV*'nin haberi yalın olarak yorumsuz bir şekilde izleyiciye sunduğunu söyleyerek, haberi “olduğu gibi yansıtmanın” *BBC*'nin önemli yayın ilkelerinden biri olduğunu da belirtmektedir.

NTV bugün görebildiğim kadarıyla, haberi yalın olarak veriyor. Yani zaten haberciliğin önemli bir ilkesi dinleyicileri, seyircileri yönlendirmemek, hayatın gerçeği neyse onu yansıtmak ve yorumu dinleyiciye bırakmaktır. İki tarafını da vermek, üç taraf varsa üç tarafını da vermektir. Haberin konusu olan gelişmeleri eleştirenler varsa eleştirenleri de

vermek, tepkiler varsa tepkileri de vermek, destekleyenler varsa destekleyenleri de vermektir. Yani haberi yalın olarak vermek, kendisinden *NTV* olarak bir yorum katmamaktır. *NTV* de şu anda bunu yapıyor benim anladığım kadarıyla (...) Bu *BBC*'nin de habercilikte önemli ilkelerinden biridir, aslında sadece habercilik değil bütün içerik için geçerli önemli ilkelerinden biridir: Olduğu gibi yansıtmak (Sükan, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Nuri Çolakoğlu da *NTV*'nin “yalın habercilik” ilkesinin en önemli ilkelerinden biri olduğunu, daha genel olarak ise *BBC*'nin habercilik anlayışının model olarak alındığını belirtmektedir:

Birincisi ben 7 yıl *BBC*'de çalıştım. *BBC*'nin habercilik anlayışı, ihtiyaç kadar bilgi vermek. Haberi iki, üç kaynaktan en az iki kaynaktan doğrularak vermek. Haberlerde taraf tutmaktan kaçınmak. Belli sıfatları kullanmamak, belli fiilleri kullanmamak. Mesela “iddia etti” demedik kimse için, “dedi” ya da “söyledi” ifadelerini kullandık. İki sıfat kullanmaktan kaçındık. Kısacası, bizi dinleyen, bizi izleyenlerin zekâsını küçümsemedik, onu aşağılamadık. Sen anlamazsın ben sana anlatayım demedik (Çolakoğlu, N., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

BBC ve *NTV* arasındaki yayın ilkeleri ve habercilik anlayışları arasındaki etkileşim, gündelik haber pratiklerine de sızmıştır. Örneğin, 1996 ve 2009 yılları arasında *NTV*'de muhabir olarak görev yapmış olan Hacaloğlu'na göre *NTV*'nin haberlerde uyguladığı ‘Double Check’ olarak bilinen, haberi iki güvenilir kaynaktan doğrulamak kuralı *BBC*'den model alınmıştır:

Mesela *NTV*'de ‘double check’ dediğimiz uygulama ilk günden itibaren korunması gereken bir kural olmuştur. Türk basınında bugün dahi (2014) bir şeyi doğrulamak gerekmez. Bir şeyi görmüşsen, duymuşsan patır patır yazarsın. Ama o günün *NTV*'sinde double check şarttı. Yani bir şeyi duyuyorsunuz onu haberleştirmek için ikinci kontrol mutlaka şarttı. Çok küresel bir kural bu. Ama o *BBC*'den *NTV*'ye Tayfun Ertan ve Nuri Çolakoğlu'yla getirilmiş bir şeydi bu. Cem Aydın da o ekibin üçüncü bileşenydi ve hiç taviz vermedi (Hacaloğlu, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Aynı şekilde Mete Çubukçu da “Double Check” kuralından bahsederek, *NTV* için önemli olan haberi ilk vermek değil “Doğru” vermek olduğunu dile getirmektedir:

Son yıllarda maalesef haber televizyonları arasında rekabetin olduğu son dakika anlamsızlığı, aslında son dakika olmayacak konuların seyirciye son dakika olarak sunulması, bunun da içinin biraz boşaltılmasına kadar gitti. *NTV*'de ise şöyle bir şey var, evet hızlı vermek ama ondan önemlisi doğruyu vermek. Bununla ilgili olarak haber kanallarında çelişki vardır: Haberi ilk veren mi olalım, doğruyu veren mi olalım? *NTV* ikisini de yapmak istiyor ama ağırlığı ikincisine veriyor (Çubukçu, M., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Hilmi Hacaloğlu *NTV*'nin kurulduğu yıllarda gözlemlenen bu farklılıkların, Türkiye'deki habercilik anlayışından farklı olarak dünyayla entegre haberler yaparak o

dönemde *BBC*'nin haber anlayışına yakın bir yol izlemeleriyle alakalı olduğu görüşündedir. Ancak neticenin ne *BBC* gibi olduğunu ne de Türkiye'deki habercilik anlayışına ait olduğunu, *NTV*'nin "melez" bir kanal olduğunu ifade etmektedir.

Mesela Tayfun Ertan haberin başındaydı ve Türkiye'nin gündeminde bir şey varken o bir bilim haberini birinci haber yapabiliyordu. Türkiye'de bir sürü cinayet, başka bir sürü gelişme, siyaset varken ve herkes onları haber yaparken, bizim birinci haberimiz bir bilim haberi, bilmem ne aşısı bulundu haberi olabiliyordu (...) Bu *BBC* akıllı, Türk akıllı değil. Yani Türkiye'deki televizyon akıllı daha çok 3.sayfa haberleri ve siyasetti. *NTV* diğerlerinin çok ötesinde daha çok dünyayla entegre bir habercilikle başladı. Ama çok hızlı bir şekilde geri dönüldü. Yani 90'ların sonuna geldiğinde artık *NTV* Türkiye'ye entegre olmuş, daha melez bir kanal olmuştu. Ne *BBC* ne de Türk medyası ikisinin ortasında, oradan bir şeyler almış, buradan bir şeyler almış, daha melez bir televizyon gazeteciliği yapmaya başlamıştı (Hacaloğlu, H, Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Ergün Güven ise başka bir noktaya, üretim kaynakları arasındaki farklılıklara vurgu yaparak, *BBC* ile *NTV* arasındaki model alma ve benzeşme ilişkisinin sınırlarına dikkat çekmektedir:

Her ne kadar haberi ekrana taşıma şekilleri benzetilmeye çalışılmış olsa da aradaki farklılıklar bu noktada ortaya çıkıyor. *NTV* habercilerinin tecrübesini göz ardı etmemekle birlikte bu alanda farklar olduğunu söyleyebilirim. Mesela muhabirler. *BBC* muhabirlerinin çoğunun belli alanlarda uzmanlıklarından rahatlıkla söz edilebilir. Bir dönem belli bir işe odaklanıp üzerine uzun uzun çalışıp eksiksiz bir ürünle izleyici karşısına çıkabilirler. Ama Türkiye'deki meslektaşları onlar kadar rahat ve titiz çalışamazlar. Maalesef bir *NTV* muhabirinin bir gün içinde birkaç haberi ekrana taşıması gerekir. Onca tecrübesine rağmen günlük rutinin içinde debelenip durur. Aynı muhabiri gün içinde 3 farklı noktadan canlı yayında görebilirsiniz. Bu *BBC*'de böyle olmaz. Sadece bu fark bile iki kurum arasında haberi ekrana taşıma açısından ne kadar büyük bir fark olduğunu gösterir (Güven, E. Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

NTV ile *BBC* arasındaki etkileşimin ikinci boyutu ise eğitim ya da bilgi aktarımı üzerinden gerçekleşmiştir. Örneğin, yakın dönemde, 2011 ve 2012 yılında düzenlenen ikişer haftalık kursların koordinatörlüğünü yapan Hüseyin Sükan, *BBC* eğitim dairesinden eğitmenlerin *NTV*'ye geldiğini belirtmektedir:

2011 ve 2012 de ikişer haftalık kurslar düzenledik ben koordinatörlüğünü yaptım. *BBC* Eğitim Dairesi'nden buraya görevliler geldi, onları davet ettik. İkişer haftalık kurslar verdik sonra ben o kursları devam ettirdim. *BBC*'den gelenler kursları İngilizce verdiler, çalışanlar arasında İngilizce bilenler katıldılar o kurslara. Ben aynı eğitim programını Türkçe'de devam ettirdim dolayısıyla epey bir eğitim verildi (Sükan, H. Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Hüseyin Sükan aynı zamanda yoğunlaştırılmış ya da çalışma zamanına yayılmış eğitim programlarının da söz konusu olduğunu belirterek eğitim programlarının öncülüğünü İnsan

Kaynakları Departmanı'nın yaptığını ifade etmektedir (Sukan, H. Kişisel Görüşme, Kasım, 2014). Mete Çubukçu ise zaman zaman *NTV*'den muhabirlerin *BBC Dünya Servisi*'nin Türkçe Bölümü'nde belli bir süre eğitim programlarına da katıldığını belirtmektedir:

2013'e kadar geçerli olan yayın anlaşması çerçevesinde zaman zaman buradan muhabirler *BBC Türkçe*'de belli bir süre, çok uzun olmamak kaydıyla, staj tarzı bir şeye gidiyorlar, belli bir süre orada *BBC Türkçe Servisi*'nde çalışıyorlardı. Keza yine bu anlaşmalar çerçevesinde ama çok sistematik olmayan bir şekilde *NTV* habercileri için *BBC Türkçe Servisi*'nden haber bir takım eğitimler verildi. Ama bu her yıl olan veya çok sistematik bir şey değil, 3 yılda 5 yılda bir, böyle bir ihtiyaç daha fazla ortaya çıktığında yapılırdı. *BBC Türkçe Servisi*'nin bu anlamda burada hızlandırılmış bir şekilde kursları, workshopları oldu (Çubukçu, M., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014)

Cem Aydın ise *BBC* ile *NTV* arasında formel bir eğitim anlaşması olmadığını bilgi aktarımının daha çok kişisel ilişkiler üzerinden şekillendiğini dile getirmektedir;

BBC'den şöyle de faydalandık; Hüseyin Sukan'la hem dostluğumuz hem de daha önce *BBC* ye gidip gelmişliğinden dolayı staj programları oluşturduk (...) Hüseyin *BBC*'den ayrıldıktan sonra o kültürü biraz daha *NTV*'nin içine sokalım diye Hüseyin'le eğitimlere başlandı ve bir şekilde *BBC*'nin haberciliği, yayıncılığı bizim kurum içi eğitimlerimiz için de çıkış noktası oldu (Aydın, C., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Söz konusu eğitim programlarına katılanlardan *NTV* muhabirlerinden biri olan Hilmi Hacaloğlu *BBC*'de tecrübe ettiği eğitimde öğrendiklerini kendi haberciliği ile bağdaştırdığını ifade etmektedir;

2000'lerin ortalarında, dört kişi, üç aylık periyotlarda *NTV* tarafından bir anlaşmayla götürüldük *BBC*'ye. *BBC* Türkçe servisinde çalıştık ve oraya çok şey de kattık bu arada.(...) İstanbul'a döndükten sonra orada aldığım eğitimi, aklıma yatan kısımları ile kendi haberciliğimle, kendi işlerimle bağdaştırmaya başladım. *BBC*'de aldığım eğitimi *NTV*'ye rapor etmedim ya da sunmadım ama gördüklerimi mümkün mertebe paylaştım (Hacaloğlu, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Hacaloğlu aynı zamanda katıldıkları eğitim programının içeriğinde *BBC*'nin genel prensiplerinin de yer aldığını anlatmaktadır:

Mesela ben orada radyo programcısı olacaktım. Radyo programcısı olmak aynı zamanda radyo kurgucusu da olmak. *BBC* de radyo programcısı olunca, montaj vs, gösteriliyor çünkü her programcı kendi montajını yapmak zorunda. O zaman bantlar vardı büyük bantlar onunla ses kaydı yapıyorduk. Sonra onu keserek birbirine ekliyorsun. Bant yapıştırıcısı vardı üstüne ekliyorsun ve o sesler bir bütün haline geliyor. Yani hem o eğitimi veriyorlardı, kurgu eğitimi hem de *BBC* nasıl haber yapar. Ve o yaptığın haber mesela videolu haber de yaptığımız oldu. Sonra o haber yapıldığı zaman unsuru neler, bu unsurlar var mı yok mu, haberciliğin 5N 1K'sı, herkesten görüş almış mısın double check etmiş misin, "off-the-record" kullanmış mısın gibi bir takım temel bilgiler gösteriliyordu (Hacaloğlu, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Cem Aydın bu eğitim programlarının içeriğinde radyo için yapılmış temel yayıncılık ilkeleri, haber yazımı, okuma, seslendirme ve editöryel bir takım püf noktaları olduğunu ifade etmektedir (Aydın, C., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Öte yandan Hacaloğlu, *NTV* çalışanlarının *BBC*'de katıldıkları eğitim programlarının çok uluslu katılımcılarının olduğunu ve bu sayede bu programların küresel bir nitelik taşıdığını dile getirmektedir:

Eğitim aldığımız ekipte Afrika'dan da Latin Amerika'dan da gelenler vardı. Eski Rus coğrafyasından da, uzak doğudan da bir ekip oluşturuluyor. 20 kişilik sınıflarda. O sınıflarda herkes hem kendi deneyimlerini anlatıyor, kendi ülkesindeki haberciliği anlatıyor, hem yaptığı haberi anlatıyor. Dolayısıyla orda *BBC* haberciliğinde bir entegrasyon alıştırmaları tecrübesi sağlanıyordu (Hacaloğlu, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

NTV ile *BBC* arasındaki etkileşimin üçüncü unsurunu ise iki kurumun işbirliğiyle ortaya çıkardıkları yayınlar olduğu söylenebilir. 2013 yılında kadar devam eden bu işbirliği çerçevesinde, *NTV*, *BBC Türkçe*'nin radyo ve televizyon programlarını yayınlarken, Türkiye ile ilgili gelişmelerde *BBC Türkçe* de *NTV*'nin muhabir havuzundan faydalanmaktaydı.

BBC yayınlarını ilk olarak *NTV* Radyo üzerinden Türkiye'deki dinleyicilere ulaştırdıklarını dile getiren Cem Aydın, daha sonra "Dünya Basını" programını "Dünya Gündemi" adıyla televizyona taşımaya karar verdiklerini dile getirmektedir. Aydın aynı zamanda, *BBC Türkçe* ve *NTV* işbirliğinin *BBC*'de örnek gösterdiğini de belirtmektedir:

BBC'nin yayın yaptığı dil gruplarına ve ülkelere baktığımız zaman büyük bir çeşitlilik vardı. *BBC Türkçe*'nin ve bizimle, *NTV*'yle yaptığı işbirliği, *BBC*'deki diğer dil gruplarına örnek gösterilirdi. Ve birçok radyo kapatılmasına rağmen *Türkçe* servisi uzunca bir süre daha, bir şekilde yaşamını sürdürdü (Aydın, C. Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Hüseyin Sükan'a göre, *NTV* ile *BBC*'nin işbirliğinin başlangıcında, *BBC*'nin Türkiye'deki kanallar arasından *NTV*'yi tercih etmesindeki temel etken *NTV*'nin haber kanalı olmasıydı;

BBC'de çalıştığım dönemde uzunca bir süre Türkiye medyasını takip ettikten sonra *NTV* radyosuyla işbirliği yaptık. Radyo programlarımızın canlı yayınlanmasıyla başladık arkasından da televizyon başladı. Televizyonda ortaklık, işbirliği yaptık. Benim açımdan bütün bu geçmişle birlikte *NTV*'nin haber kanalı olması önemli çünkü *BBC Türkçe*'nin de asli görevi habercilikti (Sükan, H. Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Sükan aynı zamanda ortak yayınların 2009 yılında 15 dakikalık bir televizyon programıyla başladığını ifade ederek bu programların 4 yıl devam ettiğini belirtmektedir.

BBC ve *NTV* arasındaki televizyon yayını ortaklığını 2000'lerin sonunda da biz

başlattık, *BBC* Türkçe'nin 15 dakikalık bir televizyon programıyla. Artık yok. Yanılmıyorsam 4 yıl devam etti 2013 Gezi olaylarına kadar. *BBC* ve *NTV* arasında bu işbirliği bir sözleşme ile sağlandı. *BBC*'nin benzer editöryel işbirliği anlaşmaları başka ülkelerde başka kurumlarla da var. Bu sözleşmelerde *BBC*'nin önemle üzerinde durduğu bir madde var, o da yapılan programın ya da canlı yayının editöryel kontrolü ve nihai kararı *BBC*'nin elinde oluyor. Yani *BBC* hazırladığı programa, canlı yayına müdahale istemiyor. İşbirliği yaptığı kurumlar da bunu kabul ediyorlar. Eğer canlı yayınsa o canlı yayın sırasında bir müdahalede bulunmayacaklarını taahhüt ediyorlar. Eğer canlı değilse kayıtlıysa o aldıkları programı da muntazaman söz verdikleri saatte yayınlamaları gerekiyor. Anlaşmanın gereği bu. Bu 4-5 yıl çok büyük bir sorun olmadan devam etti (Sükan, H., Kişisel Görüşme, Kasım, 2014).

Değerlendirme

Önceki bölümde *NTV* çalışanlarının ifadelerine dayanılarak sunulduğu üzere, Türkiye'deki bir haber kanalı olan *NTV* ile İngiliz kamu yayıncısı *BBC* arasındaki etkileşimin üç temel boyutu bulunmaktadır. Bunlar *NTV*'nin özellikle kuruluş aşamasında yayın ilkeleri ve haber anlayışı bakımından *BBC*'yi kendisine model almış olması, iki kurum arasında gerçekleşen bilgi aktarımı ve ortak yayın faaliyetleridir. Bu üç boyut eleştirel bir yaklaşımla değerlendirildiğinde, *NTV* ile *BBC* arasında yaşanan etkileşim, uluslararası-küresel medya tartışmaları bağlamına daha sağlıklı oturacaktır.

NTV ile *BBC* arasındaki etkileşimin ilk unsuru olan *BBC*'nin model olarak tercih edilmiş olması meselesiyle başlarsak, ilk dikkat çeken nokta söz konusu tercihin ortaya çıkış dinamikleridir. Başka bir deyişle *NTV*'nin *CNN*'i değil de *BBC*'yi model alması bir takım faktörler sonucunda yaşanmıştır. Bu faktörlerden ilki coğrafi ve kültürel yakınlık olarak ifade edilebilir. *NTV*'nin kurucu kadrosunda yer alan Nuri Çolakoğlu'nun ifadesi bu durumu açıkça yansıtmaktadır:

CNN daha dağınık bir yayın kalıbı var. Belki de bu *CNN*'nin daha Amerikalı olmasıyla ilgili. Biz ise daha kıtalyız, Avrupalıyız. İkincisi, *BBC*'yi kuranların tanımladığı ilkeler bütün dünyada hala herkesin uymaya çalıştığı, uymayı hedeflediği yahut uyduğunu iddia ettiği ilkeler. Ve bunların hakikatten sağlam ve geçerli olduğunu düşündük. *CNN* ise daha Amerikan ihtiyaçlarına yönelik bir kanal (Çolakoglu, N., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Nuri Çolakoğlu'nun yayın ilkeleri üzerinden, soyut bir düzlemde tarif ettiği yakınlık, somut ihtiyaçlar neticesinde yeniden değerlendirilen görece bir yakınlık olarak düşünülebilir. Zira *NTV*'nin kuruluş aşamasında etkilendiği bir diğer yayın kuruluşu olan *New York One*, ABD'nin New York City kentinde yayın yapan bir yerel kanaldır. *New York One*'in yayın formatının örnek alınmasının sebebinin, *NTV*'nin hedef kitlesiyle ilgili daha pratik gerekçeler olduğunu, yine Nuri Çolakoğlu ifade etmektedir. Çolakoğlu'nun sözleri *New York One*'in,

özellikle de zamanla ilgili boyutuyla sunum formatı açısından örnek alındığını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda Çolakoğlu'na göre, “büyük şehirde yaşayanların, yoğun çalışanların hiçbir zaman uzun uzun haber dinlemeye vakti yoktur. İhtiyacı olan bilgiyi mümkün olduğu kadar kısa zamanda ve yoğun bir biçimde vermek lazım” (Çolakoğlu, N. Kişisel Görüşme, Aralık, 2014). Yayıncılığın bir “randevulaşma” olduğunu belirten Çolakoğlu, *New York One* kanalını, bu “randevulaşma” mantığına uygun olarak yayın yapan bir anlayışa sahip oldukları için örnek aldıklarını belirtmektedir:

Bu randevulaşma mantığı, *NTV* de en iftihar ettiğim şeylerden biridir. Hakikatten yayın dediğimiz saatte başlayıp, dediğimiz saatte bitiyordu. Tartışma programı 50 dakikaydı 51. dakikada kesiyorduk. Ne söyleyeceksen söyle, söyleyemediğin de karnında kalsın. Dolayısıyla saate saygı. Bu açıdan *New York One*'in altmış dakikayı kullanma yöntemine aynen uyarak, çok sistematik bir şekilde giderek. İnsanlara yetecek 15 dakika haber ve onun arkasında şehirde ne oluyor, ne bitiyor. Senin hayatını etkileyen, kitaptır, sinemadır, onları veriyorduk. Arkasından bir 5 dakika haber bülteni yapıyorduk, arkasından ekonomi haberleri en son da her saatin başlamasına iki dakika kala hava durumunu verip saati tamamlıyorduk. İnsanlar sokağa çıkarken *NTV*'yi dinler olmuştu çünkü hava durumu nasıl, ne oluyor onu gayet iyi biliyorduk (Çolakoğlu, N., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Aynı kurucu ekipte yer alan Cem Aydın'ın model meselesine dair sözleri ise, Çolakoğlu'nun ilk bakışta birbiriyle çelişir gibi görünen bu iki açıklamasının arkasında yatan temel dinamiği yansıtmaktadır:

Aslında model almak değil yani “biz bunu alalım koyalım” değil. *CNN*'den de bir şeyler aldık, *New York One*'den de, *BBC*'den de. *CNN*'in ‘Ask to CNN’ini aldık, ‘*NTV*’ye sorun’ ortaya çıktı. Lokal olayları nasıl Türkiye’nin geneline yansıtabileceğini de *New York One*'den aldık. Benzer şekilde *BBC*'den de... Zaten bir kaç örnek vardı önümüzde (Aydın, C., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Cem Aydın'ın bu ifadesinden ve önceki kısımlardan hareketle ulaşılabilecek netice, *NTV*'nin kuruluş aşamasında Türkiye'deki ilk haber kanalı olması sebebiyle örnek alabileceği kanalların tümünün doğal olarak yurtdışı kanalları olmaları ve dönemin imkânları dâhilinde mevcut örneklerin tümünün ihtiyaçlara bağlı olarak değerlendirilmiş olmasıdır. Bu değerlendirmenin, *NTV*'ye model aramak şeklinde değil de kuruluş aşamasındaki bir kanalın ana hatlarının çizilmesi sırasında faydalanılacak örneklerin incelenmesi şeklinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

2000'lerle birlikte *Al Jazeera* ve *Sky News* gibi yeni uluslararası haber kuruluşlarının uluslararası medya alanına dâhil olması ve rekabetin artmasıyla *BBC*'nin *NTV*'ye model teşkil etmesi gibi bir durum zaten ortadan kalkacaktır. Fehmi Gürdallı bu yeni ortamda *Sky News*'ün

özellikle hız açısından *NTV*'nin yayın politikasına daha yakın bir örnek olarak belirlediğini ifade etmektedir:

Bugün baktığımızda bir sürü başka haber kanalı da var, mesela *Sky News*. Onlara da baktığımızda hepsinin aslında söyle bir ortak şeyi var: Haberi en hızlı en doğru şekilde vermek. Ama *BBC*'ye baktığımız zaman hız biraz daha ikinci planda kalıyor. Mesela iki yıl önce *BBC*'den bir deneyimli gazeteci buraya eğitime de gelmişti. *BBC*'dense aslında *Sky News* dan birinin gelmesi daha iyi olabilirdi. Çünkü tamamen *BBC* modelinde Türkiye'de yayın yapmaya kalkışırsanız çok ağır kalırsınız. Yani sadece *BBC* sizi geride bırakır. *BBC* çok özel, çok iyi iş yapan bir kanal ama bir taraftan da devlet kanalı. *NTV* öyle değil. *BBC*'nin olanakları çok fazla. Bir kraliyet ile ilgili bir şeyde kraliyet muhabiri çıkıp bununla ilgili saatlerce yayın yapma yeteneğine sahipler. Mesela *NTV* de öyle bir durum yok, *CNN*'de de öyle bir durum yok ama mesela *CNN* sıcak olaylarda *BBC*'den daha çabuk reaksiyon veriyor. *NTV* de öyle *Sky News* de öyle: Daha rekabetçi daha hızlı olmak zorundalar (Gürdallı, F., Kişisel Görüşme, Nisan, 2014).

Dolayısıyla *NTV*'nin kuruluş yıllarında *BBC*'den etkilenmesini, *BBC*'yi sabit bir model olarak benimsemekten ziyade var olan örnekler arasında tercih edilen bir örnek olarak düşünüldüğü ortaya çıkmaktadır. Zaman içinde ortaya çıkan farklı örneklerle birlikte zayıflayan bu etkileşimin doğasını anlamak için Cem Aydın'ın ifadeleri oldukça faydalıdır. Aydın, *NTV*'nin söz konusu diğer uluslararası yayın kuruluşları ile *BBC*'yle sahip olduklarına benzer ilişkileri olup olmadığı sorulduğunda, bu kadar yoğun bir etkileşimleri olmadığını belirtmektedir: “Çok fazla yok. Mesela *CNBC-E* ile başka bağlarımız var ama *BBC* ile olduğu kadar yakınlaşamadık açıkçası. Yani *BBC* ile kişisel dostluklarımız nedeniyle ve *BBC*'nin devlet kurumsallığında eğitim sistemlerinin var olması nedeniyle yakınlaştık. Diğer kanallarda yok bu açıkçası.” (Aydın, C., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014)

Aydın, bir yandan *BBC*'nin kamu yayıncısı olmasından kaynaklanan maddi imkânlarına değinirken, iki kurum arasındaki kişisel dostluklara da vurgu yapmaktadır. Bu ikinci nokta, yani kişisel ilişkiler meselesi, *NTV* ile *BBC* arasındaki etkileşimde kilit bir rol oynamıştır. Kişisel ilişkilerin bir boyutu her iki kurumda da görev almış kişilerle ilgilidir. *NTV*'nin kuruluş aşamasında önemli rol üstlenen Tayfun Ertan ve Nuri Çolakoğlu gibi isimlerle, *NTV*'de görev almış ve Hüseyin Sükan gibi, *NTV*'de halen görev alan üst düzey çalışanların bir kısmının *BBC* kökenli olması iki kurum arasında oldukça güçlü etkileşimler olmasını doğurmuştur.

Kişisel ilişkilerin diğer boyutu ise *NTV*'de karar verici mercilerde görev almış Cem Aydın gibi önemli figürlerin kişisel biyografileridir. Güneş Gazetesi'nde çalıştığı yıllardan beri *BBC*'yi takip ettiğini dile getiren Aydın, *BBC* ile o yıllardan beri süre gelen kişisel bir bağı olduğunu da belirtmektedir:

Güneş gazetesinde çalışırken 80'li yılların sonunda güneydoğuyla ilgili sansür vardı ve tek haberleri *BBC*'den alabiliyorduk. Dolayısıyla *BBC Türkçe* de ne olursa olsun çok

iyi bir kadrodur. Yani zaten sınavla alırlar, kendilerine özgü eğitimleri vardır, *BBC* prensiplerini uygularlar. Bu yayının sürmesi lazım gibi bir derdim oldu benim. *BBC* ile Ankara'yla uğraştıktan sonra bunu, Mesut Yılmaz'dı başbakan o dönemler, oraya kadar götürdük sonra *BBC* yayınları tekrar açıldı ve biz *NTV* radyoda *BBC* yayınları vermeye başladık. *BBC*'nin bir sürü dış haberler servisi vardı. *BBC Türkçe* ve *NTV* işbirliği örnek gösterildi orada. Ve birçok radyo kapatılmasına rağmen Türkçe Servisi bir şekilde yaşamını sürdürdü (Aydın, C., Kişisel Görüşme, Aralık, 2014).

Aydın'ın ifadesinden de anlaşılacağı gibi, *BBC*'ye dair hâlihazırda olumlu bireysel tecrübeleri olan ve *BBC*'yi mesleki anlamda takdir eden figürler, *NTV*'yle *BBC* arasındaki etkileşimin ortaya çıkması ve güçlenmesine doğal olarak katkıda bulunmuşlardır. Dolayısıyla kişisel ilişkilerin ve biyografilerin *NTV-BBC* etkileşiminde oldukça belirleyici rol oynadıkları anlaşılmaktadır.

Son olarak ise *NTV* ve *BBC*'nin ortak yayın yaptığı programlar aracılığıyla geliştirdikleri etkileşimdir. Cem Aydın'ın yukarıdaki ifadesinde belirttiği üzere, ortak yayınlar yani *BBC Türkçe*'nin hazırladığı radyo ve televizyon içeriklerinin *NTV Radyo* ve *NTV* üzerinden yayınlanması, iki kurum arasındaki etkileşimin en görünür unsurları olmuşlardır. Bu ilişki sayesinde *BBC* Türkiye'deki dinleyici ve izleyicilere ulaşabileceği kanallar edinmiş, *NTV* ise *BBC*'nin yayın ortağı olarak ciddi bir prestijden istifade etmiştir, bir anlamda haber televizyonu alanındaki sembolik sermayesini artırmıştır.

Bu işbirliğinin 2013 Gezi Olayları sırasında sona ermesi ise iki kurum arasında kurulmuş olan etkileşim hatlarının kopması da oldukça zayıflaması anlamına gelmiştir. Bu dönem aynı zamanda, *NTV*'nin kuruluş sürecinde yer alan *BBC* kökenli ekibin *NTV*'den uzaklaştığı bir dönemdir. Ayrıca, uluslararası haber alanı ve Türkiye haber medyasında rekabetin artması, doğruluk yerine hızın önem kazanması ve medyanın siyaset alanına karşı güç kaybedilmesi gibi gelişmeler yine bu dönemde yaşanmıştır. Böylece küreselleşmenin olumlu özelliklerinin hakim paradigma olarak kabul gördüğü 1990'larda başlayan *NTV-BBC* etkileşimi, ulusal hassasiyetlerin küreselleşme eğilimleri karşısında ağır basmaya başladığı 2010'ların ortalarına doğru oldukça zayıflamıştır. Söz konusu dönemde bir yandan küresel haber medyası alanındaki çeşitlilik artmış ve *Al Jazeera* ya da *Sky News* gibi yeni oyuncuların devreye girmesiyle birlikte *BBC*'nin ayrıcalıklı pozisyonu sarsılmıştır. Zira *NTV*'nin uluslararası etkileşime girdiği diğer haber kuruluşları, *BBC*'ye alternatifler teşkil etmeye başlamışlardır. Aynı dönemde yaşanan ikinci gelişme ise 1990'ların hayli güçlü esen küreselleşme rüzgârlarının kısmen zayıflaması, daha doğrusu ulusal dinamikler karşısında güç kaybetmesidir. *BBC Türkçe* ile *NTV* arasındaki televizyon ortak yayınlarının 2013 yılında Gezi

Olayları sırasında sona ermesi, bu açıdan anlamlıdır¹². *BBC* tarafından hazırlanan, Türkiye’deki basın özgürlüğü konusunda eleştirel bir tondaki haber paketinin, *NTV* tarafından yayınlanmaması sebebiyle son bulan bu uluslararası işbirliği, bir anlamda *NTV*’nin ulusal ekonomi politik dinamiklere öncelik vermesi sebebiyle noktalanmıştır.

Sonuç

Bu makalede Türkiye televizyon haberciliğinde köklü etkiler yaratmış olan *NTV*’nin kuruluş sürecinde yaşananlar ve sonraki yıllarda *NTV*’nin Türkiye televizyonculuğundaki rolü küresel etkileşim bağlamında ele alınmış, tartışılmıştır. *NTV*’nin kuruluş dönemi olan 1990’lı yılların ikinci yarısı bir yandan Türkiye özelinde özel kanalların yayın hayatlarına başladıkları önemli bir dönüm noktasıyken, bir yandan da televizyon haberciliğinin küresel ölçekte ulus aşırı niteliğinin gittikçe güçlendiği bir dönem olmuştur. Araştırma sonucunda görüldüğü üzere *NTV* bu süreçte Türkiye televizyon haberciliğinde kendine yer edinme çabasını, bir yandan *CNN International* ve *BBC* gibi uluslararası yayın faaliyeti sürdüren haber televizyonlarından, bir yandansa *New York One* gibi yerel yayın yapan Türkiye dışı örneklerden beslenerek sürdürmüştür. Seçici küresel etkileşim olarak da düşünülebilecek bu etkileşim süreci, model almaktan ziyade var olan ihtiyaçlara cevap verecek, format ya da içeriğe dair uygulamaların, çeşitli örneklerin incelenmesi sonucunda seçilmesi ve benimsenmesi olarak düşünülebilir. Öte yandan, tüm uluslararası ilham kaynakları arasında öne çıkan ismin *BBC* olmasının mantıksal sebepleri sunulmuştur. Buna göre, gerek coğrafi-kültürel yakınlık, gerek *BBC* yayın ilkelerinin kapsamlılığı, gerekse kişisel bağlantılar üzerinden, *NTV* ile *BBC* arasındaki etkileşim oldukça güçlü olmuştur.

Son olarak, bu makalede izlenen metodolojik tercihle alakalı önemli bir hususa dikkat çekmekte fayda bulunmaktadır. Medya alanındaki küresel ya da uluslararası etkileşimlere dair çalışmalarda genellikle benimsenen metin, alımlama ya da mülkiyet ilişkileri odaklı yaklaşımlar, bu konuya dair ufuk açıcı bulgular üretmiş olsa da, bu çalışmada tercih edilen üretim alanı odaklı çalışmaların artmasına ihtiyaç vardır. Zira medya alanının asli unsurları olan medya çalışanlarının tecrübe ve gözlemleri, bu alana dair küresel etkileşimler de dâhil olmak üzere birçok noktanın daha iyi anlaşılmasını sağlayacak bulguların ortaya çıkmasının yollarından biridir. Bu sebeple, Türkiye medya sisteminin üretim alanlarından beslenen akademik çalışmaların artmasında fayda bulunmaktadır.

¹² Olayla ilgili *BBC* tarafından yapılan açıklama için bkz. “*BBC*, *NTV*’yle ortaklığını askıya aldı” (http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/06/130614_bbc_ntv_peter_horrocks)

Kaynakça

- Aziz, A. (1999). *Türkiye’de televizyon yayıncılığının 30 yılı*. 1.Basım, Ankara: TRT Eğitim Dairesi Başkanlığı.
- BBC. Editorial Guideliness (2015). *BBC yayın ilkeleri*, Erişim Tarihi: 8 Şubat 2017. <http://www.BBC.co.uk/editorialguidelines/guidelines/>
- “BBC, NTV’yle ortaklığını askıya aldı” 14 Haziran 2013. Erişim Tarihi: 7 Şubat 2017. http://www.bbc.com/turkce/haberler/2013/06/130614_bbc_ntv_peter_horrocks
- Berg, B.L. (2001). *Qualitative research methods for the sciences*. Boston: Allyn & Bacon.
- Büyükbaykal, C. (2008). Küresel medya yapılarının yoğunlaşması. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, ss.39-50.
- Chalaby, J. (2005). From internationalization to transnationalization. *Global media and communication*.1(1). ss.28-33.
- Chalaby, J. (2005). Towards an understanding of media transnationalism. J. Chalaby (Ed.), *Transnational television worldwide: Towards a new media order*. ss.1-14. New York: I.B Tauris & Co. Ltd.
- Çankaya, Ö. (2003). *Bir kitle iletişim kurumunun tarihi: TRT 1927-2000*. İstanbul: YKY.
- Doğuş Yayın Grubu. (2013). *Doğuş Yayın Grubu Yayın İlkeleri*. İstanbul.
- Erol, G. (2002). Türkiye’nin haber kanalları: NTV ve CNN Türk’ün karşılaştırmalı incelemesi. *İletişim Fakültesi Dergisi, Cilt .2(12)*.
- Ertan, B. (2011). *Televizyon haberlerinde magazinleşme*. Uzmanlık Tezi. Ankara.
- Gezgin, S. (2005). Küreselleşmenin medya ve toplum üzerindeki etkileri. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, ss 9-31.
- Hamelink, C.J.(2015). *Global communication*. London: SAGE.
- Havens, T., Lotz, A. D. & Tinic, S. (2009), Critical media industry studies: A research approach, *Communication, Culture and Critique* , 2(2), ss.234–53.
- Hesmondhalgh, D. (2010). Media industry studies, media production studies. J Curran (Ed), *Media and society*. ss. 145-165. London: Bloomsbury.
- Henery, M. (2010). *Why do we see what we see: a comparison of CNN International, BBC World News and Al Jazeera English analysing the respective drivers influencing editorial content*. Reuters Institute Fellowship Paper. University of Oxford
- Hepp, A. (2015). *Transcultural communication*. UK:Wiley-Blackwell.
- Hepp, A. (2015). *Medyatikleşen kültürler*. (Ç.Bozdağ, E.P. Devrani, Çev.) İstanbul: Dipnot.
- Holt, J., Perren, A. (2009). *Media industries: History, theory and method*, Malden, MA & Oxford: Wiley Blackwell.
- Mayer, V., Banks, M. J. & Caldwell, J. (ed) (2009). *Production studies: Cultural studies of media industries*, Abingdon: Routledge.
- McQuail, D. (2010). *McQuail’s mass communication theory*. London:SAGE.
- Patton, M.Q (2014). M. Bütün, S.B. Demir (Ed.). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi
- Paterson C., Lee D., Saha A., Zoellner A. (2016) *Advancing Media Production Research*. London: Palgrave Macmillan UK.
- Pazarbaşı, B. (2016). Küresel eğlence endüstrisinde yaşanan gelişmenin televizyon programları ile dizi filmler üzerindeki etkileri. *TRT Akademi, Cilt 1(1)*, ss. 170-187.
- Serim, Ö. (2007). *Türk televizyon tarihi: 1952-2006*. 1. Baskı. İstanbul: Epilson Yayıncılık.
- Şeker, M. (2007). Televizyon haberciliğinde küresel format ve haberciliğe etkileri. *Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi*, s.4, ss.36-44.
- Thompson, J. B. (1995). *The media and modernity: A social theory of media*. London: Polity.
- Turam, E. (1996). *2000’li yıllara doğru Türkiye’de TV*. Altın Kitaplar Yayınevi. 1.Basım. İstanbul.
- Uluç, G. (2002). Medya yapılarının küreselleşmesi. *Doğu Batı Dergisi*, sayı 18, ss.205-226.

- Yalçınkaya, H. (2008). Savaşlarda asker-medya ilişkilerinin geldiği son aşama: İliştirilmiş gazetecilik. *Uluslararası İlişkiler, Cilt 5(19)* (Güz 2008), ss. 29-56.
- Yeşiltuna, D. (2006). Kültürel Alanda Küresel-Yerel İlişkisi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi. cilt 6 (2)*, ss.481-493.
- Zamur Tuncer, R. (2016). Medyatikleşen kültürler üzerine eleştirel bir okuma. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi (51)*, ss.155-164. DOI: 10.17064/iuifd.289389.